

ISSN: 2146-1961

Şenel, A. F. & Çakmak Tolan, Ö. (2022). Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Algılanan Ebeveyn Kabul/ Reddi, Duygu Düzenleme ve Psikolojik Belirtiler Bağlamında İncelenmesi, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 13(47), 1-22.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.3062>

Makale Türü (ArticleType): Araştırma Makalesi

ERGENLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞININ ALGILANAN EBEVEYN KABUL/ REDDİ, DUYGU DÜZENLEME VE PSİKOLOJİK BELİRTİLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ¹

Ahmet Fatih ŞENEL

Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye, psk.ahmetfatihsenel@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4734-3516

Özlem ÇAKMAK TOLAN

Doktor Öğretim Üyesi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır, Türkiye, ozlemtolan@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8128-6498

Gönderim tarihi: 20.11.2021

Kabul tarihi: 13.02.2022

Yayım tarihi: 01.03.2022

Öz

İnternet kullanımının hızla yaygınlaşması ve kullanım alanının genişlemesi bazı olumsuzlukları da yanı sıra getirmektedir. Bu olumsuzluklardan biri de internet bağımlılığıdır. Özellikle ülkemizde, internet bağımlılığı ergenler açısından önemli bir risk faktörü olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda mevcut çalışmanın amacı, ergenlerde internet bağımlılığı, ebeveyn kabul/ reddi, duygu düzenleme ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Araştırma modeli olarak çalışmada, çok faktörlü yordayıcı korelasyonel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi 474 (231 kız / 243 erkek) lise öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada veri toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilen Demografik Bilgi Formu, Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Ergenler İçin Duygu Düzenleme Ölçeği, Ebeveyn Kabul ve Red Ölçeği, Kısa Semptom Envanteri kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, betimsel istatistik yöntemleri, bağımsız örneklem için t-testi, Pearson korelasyon analizi ve hiyerarşik çoklu regresyon analizi yöntemleri uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, depresyon, hostilete düzeyleri ile içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme ve dışsal işlevsel duygu düzenleme düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek katılımcıların kız katılımcılara göre, daha yüksek baba red düzeyine sahip olduğu görülmüştür. İnternet bağımlılığı düzeyi ile depresyon, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilete, içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme, dışsal işlevsel duygu düzenleme, dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme, baba reddi ve anne reddi düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anksiyete, olumsuz benlik, hostilete, bir günde internette geçirilen süre, içsel ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenlemenin internet bağımlılığının yordayıcıları arasında olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar ilgili alanyazın ışığı altında tartışılmış ve psikoloji uygulamaları kapsamında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnternet bağımlılığı, duygu düzenleme, ebeveyn kabul/reddi, psikolojik belirtiler.

¹ Bu makale, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı bünyesinde, 09.08.2021 tarihinde kabul edilen "Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Algılanan Ebeveyn Kabul/ Reddi, Duygu Düzenleme ve Psikolojik Belirtiler Bağlamında İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

THE INVESTIGATION OF INTERNET ADDICTION IN ADOLESCENTS WITHIN THE CONTEXT OF PERCEIVED PARENTAL ACCEPTANCE REJECTION, THE REGULATION OF EMOTIONS AND PSYCHOPATHOLOGY

ABSTRACT

The usage of internet's becoming widespread and the rapid expansion of its area of use come with some negative consequences. One of these negative consequences is internet addiction. Internet addiction is an important risk factor for adolescents, especially in our country. In this context, the objective of the study is to determine the relationships among internet addiction, parental acceptance-rejection perceptions, regulation of emotions, and psychological symptoms. The research was designed with a multifactorial predictive correlation research model in terms of quantitative research approach. The Sample group is composed of 464 high school students (231 females/ 243 males). Demographic Information Form developed by researchers, Young's Internet Addiction Test-Short Form, Parental Acceptance- Rejection Questionnaire, Regulation of Emotions Questionnaire (REQ) for Adolescents and Brief Symptom Inventory were used to collect data. In this study, descriptive statistics methods, independent samples t-test, Pearson correlation analysis, and hierarchical multiple regression were used to analyze the data. According to the results of the study, it has concluded that female participants have higher levels of anxiety, hostility, somatization, negative self, depression levels and internal dysfunctional emotion regulation and external functional emotion regulation than male participants. It was observed father rejection that male participants have higher levels of than female participants. There has a positive relationship between the level of internet addiction from depression, anxiety, negative self, somatization, hostility, internal dysfunctional emotion regulation and external functional emotion regulation and external functional emotion regulation levels. Anxiety, negative self, hostility, time spent on the internet, internal and external dysfunctional emotion regulation have been found to be one of the predictors of internet addiction levels. The results discussed in the light of the relevant literature and recommendations have been made within the scope of psychology practices.

Keywords: Internet addiction, parental acceptance/rejection, regulation of emotions, psychological symptoms.

GİRİŞ

Günümüzde küresel olarak internetin yaygınlığı ve işlevleri her geçen gün artmaktadır. İnternet kullanımına ilişkin yapılan yaygınlık çalışmalarına göre kullanım oranının ülkemizde 16-74 yaş arasındaki bireylerde %79, küresel olarak ise %49.9 olduğu ve kullanımın her geçen gün arttığı gözlenmektedir (Dünya Bankası, 2017; Türkiye İstatistik Kurumu, 2020). Türkiye’de internet kullanmaya başlama yaş ortalamasının dokuz, 6-15 yaş arası bireylerde internet kullanımı oranının %50.8 olduğu belirtilmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019). Başta iletişim olmak üzere bireylerin yararına, birçok dönüşüme neden olan internet her zaman olumlu sonuçlar doğurmamakta, hızlı yaygınlaşması patolojik aşırı kullanıma bağlı sorunların da ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Göçeaslan & Günbatar, 2012; Öztürk vd.,2007). Bu sorunlardan belki de en önemlisi ise internet bağımlılığıdır. İlgili alanyazın gözden geçirildiğinde internet bağımlılığı ile ilgili birçok farklı tanım yapıldığı gözlenmektedir. Young (2007) internet bağımlılığını; bireyin çevrimiçi kullanımını ilişkisel, mesleki ve sosyal sorunlara neden olabileceği ölçüde kontrol etme yeteneğini etkileyen yeni ve genellikle fark edilmeyen bir klinik bozukluk olarak tanımlamaktadır. Kendell (1998) internet bağımlılığının; internet faaliyetlerine artan bir yatırım, çevrimdışıyken hoş olmayan duygular, çevrimiçi olmanın etkilerine karşı toleransın ve sorunlu davranışların reddedilmesi ile karakterize psikolojik bir bağımlılık olduğunu belirtmiştir. Feindel (2019), internet bağımlılığı konusundaki kavram kargaşasına vurgu yaparak; internet bağımlılığı, bilgisayar bağımlılığı, oyun bağımlılığı, chat/sohbet bağımlılığı, patolojik internet kullanımı kavramlarının aynı anlama geldiğini ve bu kavramların bireyin internet kullanımı üzerinde kontrolünü kaybettiği, zamanının çoğunu internette geçirdiği ve geri kalan her şeyi ihmal ettiği yapılar olarak tanımlamıştır.

Günümüzde internet bağımlılığı ile ilgili olarak birçok farklı nedenden söz etmek mümkündür. Nitekim Young (2021), internet bağımlılığının nedenlerinin üç başlık altında toplanabileceğini belirtmiştir. Bunlardan ilki olan sosyal destek; internet yoluyla benzer fikirlere sahip bireylerin kolayca bir araya gelmesi ve topluluk oluşturmaları olarak açıklanmaktadır. Bunun yanı sıra özellikle, gerçek hayattaki kişilerarası zorlukların üstesinden gelmek için internetin kullanılması da sosyal destek bağlamında değerlendirilmektedir. İkinci neden olan cinsel tatmin boyutunda, internetin bazı bireyler için hem ilgi hem de ihtiyaçlarını tatmin konusunda bir seçenek olabildiği vurgulanmaktadır. Son neden olarak gösterilen bir karakter yaratmak ile internet ortamının birey için idealindeki karaktere daha yakın bir avatar oluşturma imkânı sunduğu belirtilmektedir. Bireyde internet bağımlılığının oluşması üzerinde çok faktörlü bir yapının etkili olduğunu belirten ve faktörleri biyopsikososyal model çerçevesinde gruplayan Feindel ise (2019); biyolojik (bedensel sakatlıklar, fizyolojik rahatsızlıklar vb.), sosyal (örnek alınan kişiler, kullanım eğitimi, referans kişi eksikliği, aile içi sorunlar, kolay erişilebilirlik, travmalar vb.) ve psikolojik nedenlerin (mobbing, depresyon, dehb, konuşma bozuklukları vb.) bireyin internet bağımlılığı riskini artırdığını vurgulamıştır.

Ebeveyn kabul reddi, Rohner 'in Ebeveyn Kabul Reddi Kuramı (EKAR,1980) çerçevesinde incelenmiştir. EKAR çocuk, ergen ve yetişkinlerin ebeveyn kabul ve red algılarının bireysel ve toplumsal sonuçlarını açıklamaya ve yordamaya çalışan, bu bağlamda bireysel farklılıkların kökeni inceleyen ve bu algının temel psikolojik değişkenler ve çevresel etkilerle ilişkisini sorgulayan, kanıta dayalı bir sosyalizasyon kuramıdır (Rohner, 1980;

Rising & Rohner, 2020). EKAR içerisinde tanımlanan kabul ve red kavramı ebeveynliğin sıcaklık boyutunun iki kutbunu temsil etmektedir. Bu iki kavram, daha yakından incelendiğinde; ebeveyn kabulü, genel olarak ebeveynlerin çocuklara yönelik sıcaklık, ilgi ve şefkate bulunması, çocuğun desteklenmesi ve bakım verilmesi ya da çocuğa manevi destek sunulması olarak tanımlanırken ebeveyn red kavramı, çocuğun ebeveynin sevgisinden mahrum bırakılması, gerekli özen ve sıcaklığın hissettirilmemesi, her çeşit istismar ve ihmali kapsayan bir ana başlıktır (Rohner vd., 2005). Rohner'e (2019) göre genel olarak reddedilme davranışı kendini; davranışsal ve duygusal olarak soğukluk ve sevgi göstermeme, düşmanlık ve saldırganlık, İlgisizlik ve ihmali ve ayrımlaşmamış red şeklinde göstermektedir. Ebeveyn reddi ve internet bağımlılığına ilişkin alanyazında birçok farklı çalışmada ebeveyn reddi ve ebeveyn reddi olarak değerlendirilebileceğimiz aile içinde şiddet, düzensiz aile ilişkileri, ebeveyn ihmali gibi davranışların internet bağımlılığı ile pozitif bir ilişki içerisinde olduğu gözlenmiştir (Çevik & Çelikkaleli, 2010; Jamell vd., 2018; Park vd., 2008; Shayesteh vd.,2016; Tzavela vd., 2015; Tilki, 2020).

Çalışmanın bir başka değişkeni olan duygu düzenleme kavramı ise, duygusal tepkilerin izlenmesinden, değerlendirilmesinden ve değiştirilmesinden sorumlu olan dışsal ve içsel süreçler olarak tanımlanmaktadır (Gross,1998). Bir başka deyişle, duygu düzenlemeyi bireyin hedeflerine ulaşmak için duygusal tepkilerini izleme, değerlendirme ve değiştirme becerisi şeklinde açıklamak mümkündür (American Psychiatric Association, 2021). Duygu düzenleme süreçleri birey için içsel veya dışsal kaynaklı, otomatik veya kontrollü ya da bilinçli veya bilinçsiz olabilmektedir (Duy & Yıldız, 2014; Gross, 1998). İlgili alanyazında duygu düzenleme stratejileri ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkileri inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Ercengiz ve Şar (2017) tarafından yapılan bir çalışmada, ergenlerde internet bağımlılığı ile dışsal işlevsel duygu düzenleme, dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme ve içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme arasında pozitif yönlü, internet bağımlılığı ile içsel işlevsel duygu düzenleme arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Mevcut çalışmanın bir başka değişkeni psikolojik belirti düzeyidir. Psikolojik belirtileri bir ruhsal bozukluğun işareti ya da bizzat kendisi olabilen, normal işlevlerden herhangi bir sapma şeklinde tanımlamak mümkündür (American Psychiatric Association, 2021; Bhatia, 2009). İlgili alanyazın incelendiğinde psikolojik belirtiler ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin saptandığı görülmektedir (Bisen & Deshpande, 2020; Gholamian vd., 2017; Jie vd., 2014; Taş, 2018). Çalışmaya konu olan belirti grupları daha yakından incelendiğinde; depresyonu, üzüntü ve değersizlik hissi ile karakterize hoş gitmeyen duygulanım, iştah ve uyku problemleri, motor aktivitelerde yavaşlama, konsantrasyon becerisinde gerileme, suçluluk ve intihar düşüncelerini içeren bir duygu durum bozukluğu olarak tanımlamak mümkündür (Barnes, 2017; Gerring & Zimbardo, 2012). Anksiyete, bireyin yaklaşan tehlike, felaket beklentisi veya sürekli tetikte olma durumu ile karakterize endişe ve otonom sinir sisteminin aşırı faal olduğu somatik gerilim duyguları olarak tanımlanabilmektedir (American Psychiatric Association, 2021; Carlson, 2018). Olumsuz benlik, bireyin kendine yönelik yetersizlik, değersizlik ve mutsuzluk duygularından oluşmaktadır (Şenel, vd., 2021). Hostilite ise düşünceler, duygular ve eylemlerde tipik kızgınlık ve sinirlilik duygularının hâkim olduğu, bir şeyleri kırma dürtüsü, sık tartışmaları ve kontrol edilemeyen öfke patlamalarını içeren bir belirti grubudur (Derogatis & Melisaratos, 1983). Bisen & Deshpande (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, internet bağımlılarında

depresyon ve anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Musetti ve arkadaşlarının (2018), problemli internet kullanımının yordayıcılarını inceledikleri bir başka çalışmada, depresyonun internet bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Laconi ve arkadaşlarının (2017) yetişkinlerde problemli internet kullanım oranını ve psikopatolojik belirtileri inceledikleri çalışmada, örneklemin %20'sinin problemli internet kullanıcısı olduğu, bu kullanıcıların problemli internet kullanıcısı olmayanlarla kıyaslanması sonucunda anlamlı düzeyde daha yüksek depresif belirtiler gösterdikleri gözlenmiştir. Yapılan epidemiyolojik bir çalışmada ise, internet bağımlılarının %50'sinde başka bir psikiyatrik bozukluk bulunduğu ortaya konulmuştur (Arısoy, 2009).

İnternet bağımlılığı, internetin kolay ulaşılabilir olması ve kullanılmasının oldukça yaygın olması gibi nedenlerle kontrolü güç bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin hayatındaki en önemli kırılma dönemlerinden olan ergenlik dönemi için hangi değişkenlerin internet bağımlılığı için bir risk faktörü olduğunun belirlenmesinin koruyucu ruh sağlığı bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda; ergenlik döneminde duygu düzenleme stratejileri, ebeveyn ilişkileri ve psikolojik belirtiler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi araştırmanın genel amacını oluşturmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda oluşturulmuş sorular aşağıda sıralanmıştır.

1. Ergenler internet bağımlılığı, psikolojik belirtiler, ebeveyn reddi ve duygu düzenleme stratejileri bağlamında cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
2. Ergenlerin, internet bağımlılığı psikolojik belirtiler, ebeveyn reddi ve duygu düzenleme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkili var mıdır?
3. Ergenlerin psikolojik belirti, ebeveyn reddi ve duygu düzenleme stratejileri düzeyleri internet bağımlılığı düzeylerini yordamakta mıdır?
4. Ergenlerin hangi sosyo-demografik özellikleri internet bağımlılık düzeylerini yordamakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Mevcut çalışmada, birçok değişkenin bilinen değerinden yola çıkarak, diğer bir değişkenin bilinmeyen değerini yordamaya çalışan bir model olan çok faktörlü yordayıcı korelasyon araştırma modeli kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2014).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Elazığ'da lise öğrenimlerine devam eden, 14 -18 yaş arasında ki 231 (%48.7) kız ve 243 (%51.3) erkek toplam 474 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılardan 53'nün (%11.2) 14 yaşında, 168'inin (%35.4) 15 yaşında, 107'sinin (%22.6) 16 yaşında, 117'sinin (%24.7) 17 yaşında ve 29'nun (%16.1) 18 yaşında olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların ailelerinin gelir düzeyi; 255 (% 53.8) birey 0 TL – 3.000 TL arası, 168 (%35.4) birey 3.000 TL – 6.000 TL, 36 (% 7.6) birey 6.000 TL – 9.000 TL, 15 (%3.2) birey 9.000 TL üstü olarak saptanmıştır. Bu çalışma grubunun belirlenmesinde, uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu; Katılımcıların cinsiyet, yaş, ailelerinin geliri durumu, internette geçirilen süre vb. bilgileri almayı amaçlayan bir öz bildiri formudur.

Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu; Young (1998) tarafından geliştirilen ve Pawlikowski vd. (2013) tarafından kısa form haline getirilen ölçek, internet bağımlılık düzeyini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, 12 madden ve tek boyuttan oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Öleekten alınan puan artıka internet bağımlılık düzeyi de yükselmektedir. Öleek Kutlu vd. (2016) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı .86 olarak belirlenmiştir. Bu araştırma kapsamında cronbach alfa değeri .84 olarak saptanmıştır.

Kısa Semptom Envanteri; Bu araştırmada Derogatis tarafından (1992) psikolojik belirti düzeyini belirlemek için geliştirilen, Kısa Semptom Envanteri kullanılmıştır. Kısa Semptom Envanteri, SCL- 90 olarak bilinen Symptom Check List-90 öleğinden kısaltılarak hazırlanmış, 53 madde 5 alt öleekten (Hostilite, Somatizasyon, Anksiyete, Depresyon ve Olumsuz Benlik) oluşan bir semptom tarama envanteridir. Katılımcılar belirtilen semptomların son bir haftada kendilerini ne kadar rahatsız ettiğine dair 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye cevap verirler. Öleğin ergen grupla yapılan güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları Şahin vd. (2002) tarafından yapılmıştır. Şahin vd. (2002) yaptığı çalışmada elde edilen cronbach alfa değeri; hostilite .73, somatizasyon .70, anksiyete .84, depresyon .88 ve olumsuz benlik .74 olarak gözlemlenmiştir. Mevcut araştırma kapsamında cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları hostilite .76, somatizasyon .80, anksiyete .87, depresyon .89 ve olumsuz benlik .85 olarak bulunmuştur.

Ebeveyn Kabul Red Ölçeği; Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği, Rohner ve arkadaşları tarafından algılanan anne baba kabul-reddinin değerlendirilmesi amacıyla 1971 yılında geliştirilmiştir. Ölçek yetişkin ve çocuk/ergen olmak üzere iki yaş grubuna göre düzenlenmiş ve tüm alt boyutlar korunmak üzere Rohner tarafından öleğin 24 maddelik kısa bir formu da tasarlanmıştır. Ölçek, 4'lü Likert tipi ve 4 alt boyuttan oluşan, her bir ebeveyn için ayrı bir puanlama anahtarına sahip bir ölçektir. Çocuk/Ergen EKRÖ kısa formunun Türkçe güvenilirlik ve geçerlilik çalışması Yılmaz (2007) tarafından 13-18 yaş arası öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmaya göre öleğin anne formunun cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları .89, baba formunun .90 olarak hesaplanmıştır (Yılmaz, 2007). Mevcut araştırma kapsamında öleğin alt boyutlarıyla ilgili cronbach alfa güvenilirlik katsayıları ise anne toplam reddi .86, baba toplam reddi .88 olarak belirlenmiştir.

Ergenler İçin Duygu Düzenleme Ölçeği; Ölçek Phillips ve Power (2007) tarafından geliştirilmiş, 5'li Likert tipi, 18 madde ve 4 alt öleekten (içsel işlevsel duygu düzenleme, içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme, dışsal işlevsel duygu düzenleme, dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme) oluşmaktadır. Duy ve Yıldız (2014) tarafından yapılan Türkçe'ye uyarlama çalışmasına göre, öleğin iç tutarlılık kat sayısı, içsel işlevsel duygu düzenleme, içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme, dışsal işlevsel duygu düzenleme, dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme alt boyutları için sırasıyla; .74, .68, .59, .76 olarak hesaplanmış ve ergenler üzerinde yeterli geçerlilik ve

güvenirlilik düzeyine sahip olduğu belirtilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan, ölçeğin alt boyutlarıyla ilgili cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ise sırasıyla, .80, .63, .59, .73 olarak belirlenmiştir.

İşlem

Veriler Millî Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli yasal izinler ve Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurul Başkanlığı'ndan alınan 04.03.2020 tarih 28381 sayılı Etik kurul onayını takiben Elazığ ilinde ve yüz yüze toplanmıştır. Katılımcıların yorgunluk etkisi veya özensiz yanıtlama gibi bazı olası durumlarının önüne geçmek için veri setleri oluşturulurken ölçeklerin farklı sıralarda yer almasına özen gösterilmiştir.

Veri Analizi

Mevcut araştırmanın amaçlarına yönelik veri analizleri SPSS 22 programı ile yapılmıştır. Veri analiz yöntemine karar vermek için, veriler analiz edilmeden önce, çok değişkenli istatistiklerin analiz sayıtlarını karşılayıp karşılamadığı kontrol edilerek tüm katılımcılar için z puanı hesaplanmış ve bu bağlamda elde edilen uç değerler, araştırma formunu yanlış ve eksik dolduran katılımcılar (20 birey) araştırma dışı bırakılmıştır. Yapılan normal dağılım analizleri sonucunda değişkenlerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin uygun olduğu gözlemlenmiştir (Tabachnick & Fidell, 2013). Bu bağlamda verilerin analizinde; değişkenlerin cinsiyetlere göre farklılaşmalarının değerlendirilmesi için bağımsız örneklem t-test analizi, değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi için Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Yordama gücünü belirlemek amacıyla yapılan analizde ise öncelikle araştırma bulgularının gerekli regresyon varsayımlarını karşılayıp karşılamadığı gözden geçirilmiştir. İlk olarak bulguların saçılım grafikleri yoluyla doğrusallıkları gözden geçirilmiş, çoklu doğrusallık probleminin olmadığına ilişkin olarak VIF değerleri incelenmiş (Ranj: 1.036 – 4.673) ve hepsinin 10'un altında olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda gerekli örneklem büyüklüğü, değişkenlerin doğrusal olması, tekliklik, uç değerlerin dışlanması ve normal dağılım varsayımları sağlandığı görüldükten sonra hiyerarşik regresyon analizine geçilmiştir (Tabachnick & Fidell, 2013).

BULGULAR

Betimsel İstatistikler ve Yorumlar

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Değişken Ortalamaları ve T- Test Sonuçları

Değişkenler	Kız		Erkek		t (472)	P	Çarpıklık	Basıklık
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss				
İnternet bağımlılığı	2.44	.794	2.35	.772	1.31	.188	.368	-.442
Anksiyete	1.11	.815	.781	.657	4.97	.000**	1.06	.981
Depresyon	1.43	.877	.977	.836	5.80	.000**	.720	-.152
Olumsuz benlik	1.03	.766	.882	.762	2.11	.035*	1.02	.773
Somatizasyon	.856	.698	.662	.598	3.23	.001*	1.21	1.52
Hostilite	1.47	.839	1.20	.792	3.64	.000**	.589	-.309
Anne red	1.59	.437	1.65	.452	-1.50	.134	.711	-.219
Baba red	1.61	.452	1.71	.498	-2.28	.023*	.790	.136
İ.İ.D.D.	3.73	.814	3.59	.928	1.81	.071	-.446	-.268
İ.İ.O.D.D.	2.72	.787	2.43	.864	3.75	.000**	.325	-.271
D.İ.D.D.	2.76	.935	2.50	.902	3.06	.002*	.210	-.494
D.İ.O.D.D.	2.06	.902	1.93	.849	1.58	.115	1.08	.863

*p <.05, **p <.01 İ.İ.D.D.: İçsel İşlevsel Duygu Düzenleme, İ.İ.O.D.D.: İçsel İşlevsel Olmayan Duygu Düzenleme, D.İ.D.D.: Dışsal İşlevsel Duygu Düzenleme, D.İ.O.D.D.: Dışsal İşlevsel Olmayan Duygu Düzenleme

Çalışma grubuna, uygulanan ölçeklerden (*İnternet bağımlılığı, anksiyete, depresyon, hostilete, somatizasyon ve olumsuz benlik düzeyi, anne ve baba reddi, içsel işlevsel duygu düzenleme, içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme, dışsal işlevsel duygu düzenleme ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme stilleri alt ölçekleri*) elde edilen verilerin genel örüntüsüne ilişkin betimsel değerler ve cinsiyet bağlamında farklılaşmaları Tablo 1’de özetlenmiştir. Tablo 1 incelendiğinde, psikolojik belirtiler bağlamında kız öğrencilerin erkek öğrencilerden anlamlı farklılıklar gösterdiği gözlemlenmiştir. Kız öğrencilerin anksiyete ortalamaları ($\bar{X}= 1.11$, $Ss = .79$) erkek öğrencilerden ($\bar{X}= .78$, $Ss = .65$) daha yüksektir ($t_{(472)} = 4.97$, $p <.01$). Benzer olarak kız öğrencilerin depresyon ortalamalarının da ($\bar{X}= 1.43$, $Ss = .87$) erkek öğrencilerden ($\bar{X}= .977$, $Ss = .83$) daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir ($t_{(472)} =5.80$, $p <.01$). Yine kız öğrencilerin hostilete düzeyi konusunda da ($\bar{X}= 1.47$, $Ss = .83$) erkek öğrencilerden ($\bar{X}= 1.20$, $Ss = .79$) daha yüksek düzeye sahip oldukları belirlenmiştir ($t_{(472)} =3.64$, $p <.01$). Kız öğrencilerin olumsuz benlik düzeyi ($\bar{X}= 1.03$, $Ss = .76$) erkek öğrencilerden ($\bar{X}= .88$, $Ss = .76$) daha yüksektir ($t_{(472)} = 2.11$, $p <.05$). Son olarak somatizasyon düzeyinin de cinsiyetler bağlamında anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Kız öğrencilerin somatizasyon düzeyinin ($\bar{X}= .85$, $Ss = .69$) erkek öğrencilerden ($\bar{X}= .66$, $Ss = .59$) daha yüksek olduğu saptanmıştır ($t_{(472)} =3.23$, $p <.05$).

Katılımcılar sadece psikolojik belirtiler bağlamında değil baba reddi ve içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme ile dışsal işlevsel duygu düzenleme düzeylerinde de cinsiyet bağlamında farklılaşma göstermektedirler. Kız öğrencilerin içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme düzeyleri ($\bar{X}= 2.72$, $Ss = .78$) erkek öğrencilerden ($\bar{X}= 2.43$, $Ss = .86$) daha yüksektir ($t_{(472)} = 3.75$, $p <.01$). Benzer şekilde kız öğrencilerin dışsal işlevsel duygu düzenleme düzeylerinin de ($\bar{X}= 2.76$, $Ss = .93$) erkek öğrencilerden ($\bar{X}= 2.50$, $Ss = .90$) daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir ($t_{(472)} =3.06$, $p <.05$). Baba reddi düzeyinde ise farklı olarak erkek öğrencilerin baba reddi düzeylerinin ($\bar{X}= 1.71$, $Ss = .49$) kız öğrencilerden ($\bar{X}= 1.61$, $Ss = .45$) daha yüksek ($t_{(472)} =-2.28$, $p <.05$) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiler İlişkilerin İncelendiği Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.İnternet bağımlılığı	1											
2.Anksiyete	.487 **	1										
3.Depresyon	.460 **	.784 **	1									
4.Olumsuz benlik	.474 **	.803 **	.804 **	1								
5.Somatizasyon	.401 **	.714 **	.686 **	.647 **	1							
6.Hostilite	.469 **	.701 **	.692 **	.635 **	.627 **	1						
7.İ.i.D.D.	-.089	-.017	.008	.019	-.051	-.056	1					
8.İ.i.O.D.D.	.453 **	.538 **	.613 **	.593 **	.452 **	.504 **	.075	1				
9.D.İ.D.D.	.151 **	.206 **	.189 **	.189 **	.197 **	.146 **	.204 **	.190 **	1			
10. D.İ.O.D.D.	.437 **	.380 **	.342 **	.294 **	.384 **	.541 **	-.122 **	.362 **	.128 **	1		
11.Anne red	.220 **	.227 **	.264 **	.298 **	.247 **	.255 **	-.214 **	.255 **	-.062	.252 **	1	
12.Baba red	.271 **	.232 **	.275 **	.291 **	.259 **	.268 **	-.240 **	.285 **	-.052	.260 **	.811 **	1

*p <.05, **p <.01 İ.i.D.D.: İçsel İşlevsel Duygu Düzenleme, İ.i.O.D.D.: İçsel İşlevsel Olmayan Duygu Düzenleme, D.İ.D.D.: Dışsal İşlevsel Duygu Düzenleme, D.İ.O.D.D.: Dışsal İşlevsel Olmayan Duygu Düzenleme

Tablo 2' de özetlendiği gibi internet bağımlılık düzeyi ile psikolojik belirtiler, duygu düzenleme ve ebeveyn kabul reddi düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. İnternet bağımlılık düzeyi ile anksiyete düzeyi ($r = .487, p < .01$), depresyon düzeyi ($r = .460, p < .01$), olumsuz benlik düzeyi ($r = .474, p < .01$), somatizasyon düzeyi ($r = .474, p < .01$) ve hostilite düzeyi ($r = .469, p < .01$), içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme ($r = .453, p < .01$), dışsal işlevsel duygu düzenleme ($r = .151, p < .01$), dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme ($r = .437, p < .01$), anne red düzeyi ($r = .220, p < .01$) ve baba red düzeyi ($r = .271, p < .01$) arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 3. İnternet Bağımlılığına İlişkin Regresyon Analizi

Yordanan Değişken	Yordayıcı Değişkenler	B	SH	β	t	F	Düz. R ²
İnternet Bağımlılığı	Aşama 1					24.934***	.203
	(Sabit)	2.30	.469				
	Cinsiyet	-.099	.067	-.061	-1.46		
	Yaş	-.046	.030	-.064	-1.53		
	Ailenin ortalama aylık geliri	.052	.045	.050	1.16		
	İnternet kullanma yılı	.043	.033	.058	1.29		
	Bir günde internette geçirilen süre	.373	.037	.434***	10.15		
	Aşama 2					35.002***	.419
	(Sabit)	2.18	.404				
	Cinsiyet	.034	.061	.021	.548		
	Yaş	-.067	.026	-.094*	-2.58		
	Ailenin ortalama aylık geliri	.043	.039	.041	1.10		
	İnternet kullanma yılı	.041	.029	.056	1.43		
	Bir günde internette geçirilen süre	.279	.032	.324***	8.60		
	Anksiyete	.153	.075	.152*	2.03		
	Depresyon	.059	.064	.068	.921		
	Olumsuz benlik	.173	.073	.174*	2.38		
	Somatizasyon	.024	.065	.021	.379		
	Hostilite	.121	.052	.129*	2.30		
	Aşama 3					32.122***	.462
	(Sabit)	1.79	.399				
	Cinsiyet	.041	.060	.025	.689		
	Yaş	-.067	.025	-.094*	-2.68		
	Ailenin ortalama aylık geliri	.026	.039	.025	.671		
	İnternet kullanma yılı	.044	.028	.059	1.57		
	Bir günde internette geçirilen süre	.253	.032	.294***	7.99		
	Anksiyete	.139	.072	.139	1.92		
	Depresyon	.024	.063	.028	.386		
	Olumsuz benlik	.173	.072	.173*	2.40		
Somatizasyon	.007	.063	.006	.116			
Hostilite	.002	.055	.002	.032			
İ.İ.O.D.D.	.121	.043	.133**	2.83			
D.İ.D.D.	.004	.030	.004	.119			
D.İ.O.D.D.	.182	.038	.205***	4.80			
Aşama 4					28.055***	.463	
Sabit	1.75	.412					
Cinsiyet	.036	.060	.022	.593			
Yaş	-.066	.025	-.093**	-2.65			
Ailenin ortalama aylık geliri	.030	.039	.029	.777			
İnternet kullanma yılı	.039	.028	.053	1.40			
Bir günde internette geçirilen süre	.255	.032	.296***	8.03			
Anksiyete	.146	.072	.145*	2.00			

Depresyon	.017	.063	.019	.265
Olumsuz benlik	.171	.072	.172*	2.38
Somatizasyon	.004	.063	.004	.066
Hostilite	-.001	.055	-.001	-.024
İ.İ.O.D.D.	.112	.043	.123*	2.58
D.İ.D.D.	.007	.031	.008	.224
D.İ.O.D.D.	.183	.039	.205***	4.73
Anne red	-.086	.081	-.052	-1.06
Baba red	.120	.073	.082	1.62

*p <.05, **p <.01 *** p <.001 İ.İ.D.D.: İçsel İşlevsel Duygu Düzenleme, İ.İ.O.D.D.: İçsel İşlevsel Olmayan Duygu Düzenleme, D.İ.D.D.: Dışsal İşlevsel Duygu Düzenleme, D.İ.O.D.D.: Dışsal İşlevsel Olmayan Duygu Düzenleme

İnternet bağımlılık düzeyini yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan hiyerarşik regresyon analizi Tablo 3'de özetlenmiştir. Tabloda görüldüğü üzere, analize ilk aşamada dâhil edilen değişkenlerden sadece bir gün içinde internette geçirilen süre değişkeninin ($\beta = .434$ $p < .001$) anlamlı olduğu gözlenmiştir ($R^2 = .203$, $F(5, 466) = 24.934$, $p < .001$). Model internet bağımlılık düzeyinin %20.3'ünü açıklamıştır. İkinci aşamada analize dâhil edilen KSE'nin alt ölçeklerinden anksiyete ($\beta = .152$, $p < .05$), olumsuz benlik ($\beta = .174$, $p < .05$), hostilite ($\beta = .129$, $p < .05$) ve bir gün içinde internette geçirilen süre değişkenleri ($\beta = .324$ $p < .001$) ile varyansın açıklanmasının %41.9'a yükseldiği görülmektedir ($R^2 = .419$, $F(5, 461) = 35.002$ $p < .001$). Üçüncü aşamada, analize giren içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme ($\beta = .133$, $p < .01$) ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme ($\beta = .205$, $p < .001$) ile olumsuz benlik ($\beta = .173$, $p < .05$) ve bir gün içinde internette geçirilen süre değişkenlerinin ($\beta = .294$ $p < .001$) varyansın %46.2'sini açıkladığı saptanmıştır ($R^2 = .462$ $F(3, 458) = 32.122$, $p < .001$). Dördüncü aşamada analize dâhil edilen ebeveyn reddi değişkenleri varyansın açıklanmasında anlamlı katkıda bulunmamıştır ($R^2 = .463$ $F(2, 456) = 28.055$ $p < .001$). Model içerisinde yer alan, içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme ($\beta = .123$, $p < .05$), olumsuz benlik ($\beta = .172$, $p < .05$) ve bir gün içinde internette geçirilen süre değişkenleri ($\beta = .296$ $p < .001$) ile varyansın açıklanma düzeyi %46.3 olarak saptanmıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Mevcut çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, kız öğrencilerin psikolojik belirti düzeyi ortalamalarının (anksiyete depresyon, somatizasyon, hostilite, olumsuz benlik) erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuç alanyazındaki çalışmalarla uyumluluk göstermektedir (Barker vd., 2019; Merikangas vd., 2009; Romero-Acosta, 2013; Öztürk & Uluşahin, 2015). Ülkemizde 15 yaş üstü erkeklerde depresyon yaygınlığı %5.7 iken kadınlarda 12.2, Amerika Birleşik Devletleri'nin de ise ergenler ile yapılan yaygınlık çalışmalarında herhangi bir anksiyete bozukluğu yaygınlığı kızlarda %38, erkekler de ise %26.1 olarak saptanmıştır. Söz edilen çalışmada, kızlarda majör depresif atak yaygınlığı %20 erkeklerde %6.8 olduğu, kızların %51'i ile erkeklerin de %48.1'inin herhangi bir ruhsal bozukluk yaşadığı belirtilmektedir (The National Institute of Mental Health, 2019; Türkiye İstatistik Kurumu, 2019). Şenel vd. (2021) tarafından yapılan bir başka çalışmada, anksiyete ve depresyon düzeyinin anlamlı olarak kadınlarda daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kız ve erkek katılımcılar arasında ki farkın bazı teorik ve toplumsal yaklaşımlar ışığında incelenmesinin anlamlı olacağı düşünülmektedir. Dökmen (2015), kızların akademik başarısızlık konusunda daha yoğun kaygı yaşadığını, bu bağlamda kaçınma davranışlarının sıklığının arttığını, kızların fiziksel değişimler ve sosyal ilişkiler konusunda daha duyarlı olduğunu belirtmiştir. Durumu gelişimsel bağlamda

değerlendiren Santrock (2020), kızların ergenlik döneminde depresif duygular üzerine tekrar düşünme ve abartma eğiliminde olduğunu, benlik imajlarının erkeklere kıyasla olumsuz olduğunu, daha çok ayrımcılığa maruz kaldıklarını ve kızların hormonal değişikliklerden daha çok etkilendiğini öne sürmüştür. Bunun yanı sıra, elde edilen sonucun sosyo-kültürel bağlamda değerlendirilmesinin de anlamlı olacağı düşünülmektedir. Toplumumuz da özellikle bazı ebeveynlerin ergenler arasında cinsiyetçi bir yaklaşımla kızlarına karşı daha katı davranabilme eğiliminde oldukları görülmektedir. Bu çerçevede, kızların kendini ifade etmekte güçlük çektikleri, maruz kaldıkları stresli durumlar karşısında zorlandıkları ve ortaya çıkan depresif ve/veya kaygılı belirtilerin söz edilen bağlamda ortaya çıkabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada cinsiyet bağlamında ebeveyn reddi konusunda anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Erkek öğrencilerin, baba red algı düzeyinin kız öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. İlgili alanyazında yapılan birçok farklı çalışmada benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir (Dilvin Abacı, 2018; Geyik, 2018, Hussain vd., 2013; Ünibol, 2011; Vulic – Prtoric & Macuka, 2010). Bunun yanı sıra Dwairy'in (2009) 2.884 kişi ile yaptığı kültürlerarası bir çalışmada (Arap, Hint, Fransız, Polonyalı ve Arjantinli) babaların annelere göre daha reddedici ve daha az kabul edici oldukları ve erkek ergenlerin, kız ergenlere göre reddedilme olasılığının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Özellikle ergenlerin içerisinde buldukları gelişim döneminde vermiş oldukları özerklik çabasına karşın, genellikle otoriteyi açık şekilde temsil eden baba ile erkek ergenin çatışmaya girmesi ve bu durum sonucunda baba ile ilişkili bir red algısının oluşabileceği düşünülmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla dışsal işlevsel ve içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejilerini kullandıkları saptanmıştır. Cinsiyet bağlamında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın alanyazındaki birçok çalışma ile uyumlu olduğu gözlenmektedir (Aday, 2020; Akyüz Uçar, 2019; Barut, 2019; Kismetoglu, 2019). Hughest ve Gullone (2011) tarafından 533 ergenle yapılan bir çalışmada, ergenlerin dışsal işlevsel ve içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejilerini kullanmalarının cinsiyet bağlamında anlamlı olarak farklılaştığı gözlemlenmiştir. Bu sonucun gözlenmesinde, başta kızların duygularını ve düşüncelerini çevreleriyle paylaşmak konusunda daha aktif ve başarılı olmalarının etkili olabileceği ve bu bağlamda, kızların dışsal duygu düzenleme yöntemleri arasında sayabileceğimiz yardım ve tavsiye alma, yakınlık arama gibi yolları daha etkili kullandıkları belirtilmektedir (Greenberg, 2012). Bunun yanı sıra, dışsal işlevsel duygu düzenleme yöntemlerinin tercih edilmesinde, içsel olarak başarısız bir duygu düzenleme yönteminin kullanılmasının etkisinin olabileceği düşünülmektedir. İçsel duygu düzenleme yöntemlerinin etkili olmaması üzerinde kızların erkeklere göre kendi duygularını düzenleme konusunda daha fazla zorluk yaşamaları ve ruminasyon eğilimlerinin yüksek olması gibi nedenler gösterilebilmektedir. (Eisenber vd., 2004; Santrock,2020). Bu bağlamda içsel olarak duyguların düzenlenemediği durumlarda, sıklıkla dışsal kaynaklara yönelme durumunun ortaya çıktığı söylenebilir.

Mevcut çalışmada internet bağımlılığı ile çalışmanın konusu olan diğer değişkenler arasındaki ilişkiler incelendiğinde psikolojik belirtiler ile internet bağımlılığı arasında genel olarak pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bağlamda internet bağımlılığı düzeyi ile psikolojik belirti düzeyinin beraber arttığı söylenebilir. Yapılan birçok farklı çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Bisen & Deshpande, 2020; Gholamian vd.,

2017; Jie vd., 2014; Taş, 2018). Bu bağlamda psikolojik belirtiler ile internet bağımlılığının genellikle yakın ilişkide olan iki psikopatolojik tablo olduğu düşünülmektedir. Psikolojik belirtiler ile internet bağımlılığının bu yakın ilişkisini açıklayan iki kuramsal yapıdan söz etmek mümkündür. Bu kuramsal yapılardan ilki Biyopsikososyal Model' dir. Feindel 'in (2019) modeline göre; depresyon, kendine güvensizlik, yalnız kalma isteği, geçmiş travmalar gibi psikolojik belirtilerin aynı zamanda internet bağımlılığı için de önemli risk faktörleri arasında olduğu belirtilmektedir. Diğer bir model olan Bilişsel Davranışçı Model'de ise, internet bağımlılığına sahip bireylerin psikolojik belirtilere sahip bireylerle benzer olarak dünyaya ve kendilerine dair hatalı bilişlere sahip oldukları öne sürülmektedir (Ögel, 2018a). Bir başka deyişle Biyopsikososyal Model psikopatolojik tabloların internet bağımlılığının önemli risk faktörlerinden olduğunu vurgularken, Bilişsel Davranışçı Model daha çok iki durumdaki ortak bilişsel çarpıtmaları vurgulamaktadır. Bu açıklamaların yanı sıra, internetin özellikleri içinde sayabileceğimiz özgür ve gizli bir ortamın varlığı, bir başka deyişle sosyal baskı ve kurallardan, istenmeyen duygu veya düşüncelerden bir kaçış noktası ya da sığınak olarak kolayca konumlanabilmesinin bağımlılığın oluşumu üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, sağladığı ruhsal doyum nedeniyle bireylerin interneti tekrar kullanma eğiliminde oldukları gözlenmektedir. Üstesinden gelinemez sorunların unutulmasında da yine internet önemli bir yardımcı olarak konumlanmaktadır.

Araştırmada internet bağımlılığı ile dışsal işlevsel ve dışsal ve içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejileri arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. Bu bağlamda işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejileri ve dışsal işlevsel duygu düzenleme stratejileri arttıkça, internet bağımlılığı düzeyinin de yükseldiğini söylemek mümkündür. İlgili alanyazında duygu düzenleme stratejileri ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkileri inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Ercengiz ve Şar (2017) tarafından yapılan bir çalışmada, ergenlerde dışsal işlevsel duygu düzenleme, dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme ve içsel işlevsel olmayan duygu düzenlemenin internet bağımlılığı ile pozitif yönde ilişkili ve içsel işlevsel duygu düzenlemenin internet bağımlılığı ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Liang vd. (2021) tarafından 716 ergenle yapılan bir başka çalışmada, işlevsel duygu düzenleme stratejisinin internet bağımlılığı ile negatif yönlü bir ilişkisi olduğu, işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejisinin internet bağımlılığı ile pozitif yönde anlamlı ilişkide olduğu görülmüştür. Koo ve Kwon'un (2014) internet bağımlılığının risk faktörlerine dair yaptıkları bir meta analiz çalışmasında, duygu düzenleme ve ebeveynle ilişkilerin internet bağımlılığının önemli risk faktörleri arasında yer aldıkları belirtilmiştir. İnternet bağımlılığı ile duygu düzenleme ilişkisinde internetin sağladığı iletişim imkânları ile duygu düzenlemenin bir aracı olarak konumlandığından bahsetmek mümkündür. Bireyler yoğun olarak dışsal kaynaklı bir duygu düzenleme aracı arayışına girdiklerinde, internet yoluyla hızlı ve kolay bir şekilde bu arayışı sonlandırabilmektedirler. Bu bağlamda hem geçirilen sürenin hem de bağlanma sıklığının artabileceğini söylemek mümkündür. İşlevsel olmayan duygu düzenleme ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin sıklıkla teorik bağlamda ele alındığı gözlenmiştir. Bu teorik yapılardan ilki bağımlılık ile dürtüsellik ilişkisine vurgu yapmaktadır. Bu yapıya göre işlevsel olmayan duygu düzenleme becerilerinin bireylerin dürtüsellik riskini arttırdığı ve artan dürtüsellik riskinin bağımlılık düzeyi ile yakından ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Schreiber vd., 2012; Vitaro vd., 1998). Bu bağlamda bireylerin işlevsel olmayan duygu düzenleme düzeyleri ile bağımlılık düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu söylenebilir. Bir başka teorik yapı ise, duygu düzenleme ve

psikolojik belirtiler arasındaki yakın ilişkiyi vurgulamaktadır. Yapılan birçok farklı çalışmada işlevsel bir duygu düzenleme ile psikolojik belirtiler arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu gözlenmiştir (Berking vd., 2014; Davoodi vd., 2019; Joormann & Gotlib,2010; Mennin vd., 2005; Tull vd., 2009). Elde edilen sonuçlar bu bağlamda değerlendirildiğinde işlevsel olmayan bir duygu düzenleme stratejisinin psikolojik belirti düzeyinin artmasına katkıda bulunacağı, bu durumda internet bağımlılığı konusunda pozitif yönlü bir etkiye neden olabileceği düşünülmektedir.

Mevcut araştırmada anne ve baba red algısı ile internet bağımlılığı düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. İlgili alanyazında birçok farklı çalışmada ebeveyn reddi olarak değerlendirilebileceğimiz aile içinde şiddet, düzensiz aile ilişkileri, ebeveyn ihmali gibi davranışların internet bağımlılığı ile pozitif yönlü bir ilişki içerisinde olduğu belirlenmiştir (Çevik & Çelikkaleli, 2010; Jamell vd., 2018; Park vd., 2008; Tzavela vd., 2015). Tilki (2020) ergenlik dönemindeki 500 katılımcı ile yaptığı çalışmasında, ebeveyn reddi ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu rapor etmiştir. Ebeveyn reddi ve internet bağımlılığı arasındaki ilişki özellikle teorik bağlamda ele almak anlamlı olacaktır. Feindel' in (2019) Biyopsikososyal Model' inde ailesel ilişkiler, internet bağımlılığına neden olabilecek sosyal faktörler arasında ele alınmıştır. Young' a (2021) göre, internet bağımlılığının önemli nedenleri arasında olan bireyin sosyal destek kaynaklarını çeşitlendirme amacının bu durumda etkili bir yol oynadığını söylemek mümkündür. Bu teorik yapı ışığında ergenin olumlu bir aile tutumuyla desteklemediği ve gelişim döneminin dikkate alınmadığı durumlarda, ergenin ebeveynince red edildiğini algılayabilmesi ve red algısı ile başa çıkmak için yoğun bir internet kullanımına yönelebileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, ebeveynin internet kullanımını sınırlayan ve gözetken kurallarına karşı çıkmak içinde yine bireyin internet kullanım düzeyini artırabileceği de söylenebilir.

Araştırmanın bir başka sonucuna göre, internet bağımlılık düzeyini yordayan değişkenleri ortaya çıkarmak için yapılan hiyerarşik regresyon analizi çerçevesinde internette geçirilen süre, anksiyete, olumsuz benlik, hostilete ile içsel ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejilerinin internet bağımlılığının yordayıcılarından olduğu saptanmıştır. İlgili alanyazın incelendiğinde birçok farklı çalışmada benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir (Akın, 2014; Bisen & Deshpande, 2020; Ercengiz & Şar, 2017; Rafiepoor, 2019; Yang & Tung, 2007). Goel vd. (2013) tarafından Hindistan'da 987 ergen üzerinde yapılan bir araştırmada problemler internet kullanıcılarında zihinsel, fiziksel ve ruhsal sağlık düzeylerinin düşük olduğu ve anksiyete ve depresyona eğilimli oldukları belirlenmiştir. Bu bağlamda internet bağımlılığı ile özellikle anksiyete ve depresyon düzeylerinin yakın bir ilişkide olduğu düşünülmektedir. Ögel (2018b) bunun nedenleri arasında internetin stresle baş etmede kolay, hızlı ve etkin bir araç olarak kullanılmasının etkili olduğunu belirtmiştir. Psikolojik belirtilerden biri olan olumsuz benlik belirti grubu içerisindeki maddeler incelendiğinde benlik ile ilgili olumsuz düşünceler olduğu görülmektedir (Alpay, 2020). Olumsuz benlik düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki yordama ilişkisinin elde edilmesinde bu durumun önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Olumsuz benlik algısına sahip bireylerin interneti sıklıkla kullanma nedenleri arasında; olmak istedikleri şekilde kendilerini ortaya koymalarına imkân sağlaması, belirsizlik sağlaması, benzer fikirlere sahip bireyler ile daha kolay bir araya gelme imkânı tanınması, yüz yüze bir temastan kaçınmaya imkân sağlaması gibi nedenlerin etkili olabileceği düşünülmektedir. Bunun

yanı sıra, internet bireyin arkadaşlarının ya da tanımadıkları insanların onayını/beğenisi almak, bilgi edinmek gibi birtakım pekiştireçlere de imkân sunmaktadır. Ergenlerin sürekli bir pekiştirme durumu yaşadıkları bu yapı içinde interneti kullanım sıklıklarının giderek arttığı düşünülmektedir. Bir başka belirti olarak hostilite ve internet bağımlılığı arasında ki yordama ilişkisi incelendiğinde toplum içerisinde sergilenmesi kabul edilemeyecek hostilite davranışlarının toplumca kabul edilebilir olan yollarla ortaya konulmasında internetin bir aracı rol oynadığı söylenebilir (Ögel, 2018a). Bu aracı yol ile ergenler hem doyuma ulaşmakta hem de davranışlarının sonucunda alabilecekleri risklerden kurtulmuş olmaktadır. İnternet bağımlılığını yordayan bir başka önemli değişken internette geçirilen süredir. İnternetin yapı olarak bireyleri çevrimiçi tutacak şekilde tasarlandığı söylenebilir. Bir başka deyişle internetin; pasif değil aktif bir yapıda olması, sınırsız bir eğlence ve katılım olanağı sunması, herkesin kendini ifade etmek için eşit söz hakkına sahip olması gibi nedenler internette geçirilen süreyi arttırabilmektedir. Bunların yanı sıra, küresel bir ağın parçası olma hissi, zaman ve mekân kısıtlamalarını aşmak gibi unsurlar da geçirilen sürenin uzaması üzerinde etkili olabilmektedir. Birçok birey kolaylıkla bu yapısal ilişkinin farkına varmayabilmekte, internetin renkli ve sanal duvarları arasında kalmayı tercih edebilmektedir. Bu durumların doğrudan bir sonucunun da bağımlılık riski olabileceği öngörülmektedir.

İnternet bağımlılığının bir başka önemli yordayıcısı da işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejileridir. Bu bağlamda dürtüsellik-bağımlılık ilişkisi ve psikolojik belirtiler-duygu düzenleme ilişkilerinin ele alındığı iki yaklaşımdan söz etmek anlamlı olacaktır. Bu yaklaşımlardan ilki dürtüsellik ve işlevsel olmayan duygu düzenleme ile dürtüsellik ve bağımlılık kavramlarının birbirleri için risk faktörü olarak konumlanmasını içermektedir (Schreiber vd., 2012; Vitaro vd., 1998). Bir başka deyişle işlevsiz bir duygu düzenleme dürtüsellik için önemli bir risk faktörü olarak konumlanırken, dürtüsellik de internet bağımlılığı için önemli bir risk faktörüdür. Psikolojik belirtiler-duygu düzenleme arasında ki ilişkinin ele alındığı yaklaşıma göre ise, işlevsel olmayan bir duygu düzenleme stratejisi kullanılmasının psikolojik belirti düzeyine katkıda bulunacağı, bu durumda internet bağımlılığı konusunda pozitif yönlü bir etkiye neden olabileceği öngörülmektedir. Nitekim duygu düzenleme ve psikolojik belirtiler konusunda yapılan birçok çalışmada, işlevsel bir duygu düzenleme ile psikolojik belirtiler arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu gözlenmiştir (Berking vd., 2014; Davoodi vd., 2019; Joormann & Gotlib, 2010; Mennin vd., 200). Sonuçların bu bağlamda ele alınmasının anlamlı olacağı düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı internet bağımlılığı ile ebeveyn kabul/ reddi, duygu düzenleme ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu çerçevede alanda çalışan uygulamacılara ve gelecek araştırmalar için öneriler sunulmaktadır. Bu bağlamda ilk olarak; internette geçirilen süre, işlevsiz duygu düzenleme stratejileri ve ebeveyn reddinin internet bağımlılığı için risk faktörü oluşturabileceği yönünde kanıtlar elde edilmiştir. Bu sonuca göre; internet bağımlılığına ilişkin bilinçli internet kullanımı ve duygu düzenleme becerilerinin kazandırılmasına dönük programlar hazırlanmasının yararlı olabileceği düşünülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre, psikolojik belirtiler, internet bağımlılığı için önemli bir risk faktörü olarak karşımıza çıkmıştır. Bilinçli farkındalık ve bilişsel psiko-eğitim programlarının bireylerin psikolojik iyilik hallerinin artmasına katkı

sağlayabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, özellikle okul ve sınıf rehber öğretmenleri tarafından ailelere yönelik ergen ile sağlıklı iletişim, ergenlik dönemi ile ilgili bilgilendirme eğitimleri ve güvenli internet kullanımı gibi konularda bilgilendirme çalışmalarının yapılmasının olumlu sonuçlarının olabileceği öngörülmektedir.

Her çalışmanın olduğu gibi bu çalışmanın da bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Mevcut çalışmanın önemli sınırlılıklarından biri çalışma grubudur. Uygun örnekleme yöntemi ile ulaşılan çalışma grubu ergen evrenini temsil etmekte sınırlı kalmıştır. Bununla beraber, çalışma sadece kendi örneklem düzeyi ve ölçme araçları ile sınırlıdır. Araştırma verileri öz bildirim ölçekleriyle elde edilmiştir. İncelenen değişkenlerle ilgili yapılacak nitel çalışmaların alanyazına katkı sunacağı öngörülmektedir. Yine bu çalışma da internet bağımlılığı bir çatı kavram olarak ele alınmıştır. Yapılacak yeni çalışmalarda benzer değişkenler ile internet ile ilişkili farklı bağımlılıklar olarak sınıflayabileceğimiz sosyal medya bağımlılığı, kumar ve oyun bağımlılığı gibi diğer bağımlılık türlerinden birisi veya birkaçı yeniden modellenerek incelenebilir.

Etik Metni

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir. Makalenin etik kurul izni Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurul tarafınca 04.03.2020 tarih 28381 sayılı kararı ile alınmıştır ”

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar; verilerin toplanmasını, kuramsal temeller, yöntem ve tartışma-yorum kısımlarında ortak çalışmışlardır. Veri analizi ve raporlanması süreçleri ise büyük oranda ilk yazar tarafından yürütülmüştür. Çalışmanın bütününe ilk yazarın katkı oranı %60; ikinci yazarın katkı oranı ise %40'tır. Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aday, S. (2020). *Ergenlerde Çocuklukta Onaylanmayan Çevre ile Bozulmuş Yeme Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Duygu Düzenleme Stratejilerinin Aracı Rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Akın, İ. (2014). *Problemlili İnternet Kullanımının Duygu Düzenleme, Aleksitimi ve Dürtüsellik ile İlişkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Akyüz Uçar, G. A. (2019). *Kayıp ve Yas Yaşantısı Olan ve Olmayan Ergenlerde Duygu Düzenleme ve Öznel İyi Oluşun Riskli Davranışları Yordayıcılığının İncelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Alpay, E. H. (2020). *Anneden Algılanan Narsistik Özellikler ile Psikopatoloji Arasındaki İlişkide Kendini Eleştirinin Aracı Rolü*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Mersin Üniversitesi.
- American Psychiatric Association. (2021, Mayıs 10). *Dictionary*. <https://dictionary.apa.org/>
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1 (1), 55-67.
- Barker, M. M., Beresford, B., Bland, M. & Fraser, L. K. (2019). Prevalence and Incidence of Anxiety and Depression Among Children, Adolescents, and Young Adults With Life-Limiting Conditions: A Systematic

- Review and Meta-analysis. *JAMA pediatrics*, 173(9), 835–844.
<https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2019.1712>
- Barnes, J. (2017). *Temel Biyolojik Psikoloji*. Nobel Akademi Yayıncılık.
- Barut, B. (2019). *Ergenlerde dijital oyun bağımlılık düzeyi ile algılanan sosyal destek ve duygu düzenleme arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Beck, J. (2001). *Bilişsel Terapi Temel İlkeleri ve Ötesi*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Berking, M., Wirtz, C. M., Svaldi, J. & Hofmann, S. G. (2014). Emotion regulation predicts symptoms of depression over five years. *Behaviour Research and Therapy*, 57, 13–20.
<https://doi.org/10.1016/j.brat.2014.03.003>
- Bhatia, M. S. (2009). *Dictionary of Psychology and Allied Sciences*. New Age International (P) Limited.
- Bisen, S. S. & Deshpande, Y. (2020). Prevalence, predictors, psychological correlates of internet addiction among college students in India: a comprehensive study. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(2), 117 - 123.
<http://dx.doi.org/10.5455/apd.47328>
- Budak, C. F. (2017). *İnternet bağımlılığının yordayıcıları olarak sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve duygu düzenleme gücü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Işık Üniversitesi
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınları.
- Campo, J. V., Comer, D. M., Jansen-McWilliams, L., Gardner, W., & Kelleher, K. J. (2002). Recurrent pain, emotional distress, and health service use in childhood. *The Journal of pediatrics*, 141(1), 76–83.
<https://doi.org/10.1067/mpd.2002.125491>
- Carlson, N. (2018). *Fizyolojik Psikoloji*. Nobel Akademi Yayıncılık.
- Cisler, J. M., Olatunji, B. O., Feldner, M. T. & Forsyth, J. P. (2010). Emotion Regulation and the Anxiety Disorders: An Integrative Review. *Journal of psychopathology and behavioral assessment*, 32(1), 68–82.
<https://doi.org/10.1007/s10862-009-9161-1>
- Çevik, U. & Çelikkaleli, Y. (2010). Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet Ebeveyn Tutumu Ve Anne baba Eğitim Düzeylerine Göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (3) , 225-240.
- Davoodi, E., Wen, A., Dobson, K. S., Noorbala, A. A., Mohammadi, A. & Farahmand, Z. (2019). Emotion Regulation Strategies in Depression and Somatization Disorder. *Psychological Reports*, 122(6), 2119–2136. <https://doi.org/10.1177/0033294118799731>
- Derogatis, L. R. (1992). *The Brief Symptom Inventory*. Clinical Psychometric Research.
- Derogatis, L. & Melisaratos, N. (1983). The Brief Symptom Inventory: An introductory report. *Psychological Medicine*, 13(3), 595-605. <https://doi.org/10.1017/S0033291700048017>
- Dilvin Abacı, F. (2018). *Ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide duygu düzenleme ile kişilerarası problemlerin rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Dökmen, Z. (2015). *Toplumsal Cinsiyet*. Remzi Kitabevi

- Dursun, A., Özkan, M. & Körlar Başkaya, Y . (2019). Ergenlerin Gelecek Beklentilerinin Yordayıcısı Olarak: Psikolojik Semptomlar ve Akademik Başarı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (1) , 121-144. <http://doi.org/10.19171/uefad.447592>
- Duy, B. & Yıldız, M. A. (2014). Ergenler İçin Duygu Düzenleme Ölçeğinin Türkçe 'ye uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (41), 23-35.
- Dünya Bankası. (2017, Mart 4). *Individuals Using The Internet*. <https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.ZS?end=2019&start=1960&view=chart>
- Dwairy, M. (2010). Parental acceptance–rejection: A fourth cross-cultural research on parenting and psychological adjustment of children. *Journal of Child and Family Studies*, 19(1), 30–35. <https://doi.org/10.1007/s10826-009-9338-y>
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L. & Smith, C. L. (2004). Emotion-Related Regulation:Its Conceptualization, Relations to Social Functioning, and Socialization. P. Philippot, & R. S. Feldman (Eds.). *The Regulation of Emotion*.(277 – 306). Lawrence Erlbaum Associates, Inc. Publishers. <https://doi.org/10.4324/9781410610898>
- Emiroğlu, M., Murat, M. & Bindak, R. (2011). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Depresyon Düzeylerini Yordayan Sosyo-Demografik Değişkenlerin Belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* , 10 (38) , 262-274 .
- Ercengiz, M., & Şar, A. H. (2017). Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Yordayıcı Olarak Duygu Düzenlemedeki Rolü. *Sakarya University Journal of Education*, 7(1), 183-194. <https://doi.org/10.19126/suje.307236>
- Eskin, M., Ertekin, K., Harlak, H. & Dereboy, Ç. (2008). Lise öğrencisi ergenlerde depresyonun yaygınlığı ve ilişkili olduğu etmenler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 382 - 389.
- Essau, C. A., Conradt, J. & Petermann, F. (2000). Frequency, comorbidity, and psychosocial impairment of anxiety disorders in German adolescents. *Journal of anxiety disorders*, 14(3), 263–279. [https://doi.org/10.1016/s0887-6185\(99\)00039-0](https://doi.org/10.1016/s0887-6185(99)00039-0)
- Feindel, H. (2019). *İnternet Bağımlılığı Bağımlılar ve Aileler İçin El Kitabı*. İletişim
- Gerrig, R. J. & Zimbardo, P. G. (2017), *Psikolojiye Giriş: Psikoloji ve Yaşam*. Nobel Yayıncılık
- Geyik, G. (2018). *Ebeveyn Kabul/Reddinin Yetişkinlikteki Psikolojik Uyum Üzerindeki Etkisinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Gholamian, B., Shahnazi, H. & Hassanzadeh, A. (2017). The prevalence of internet addiction and its association with depression, anxiety, and stress, among high school students. *İnt J Pediatr*, 5(4), 4763-4770. <https://doi.org/10.22038/ijp.2017.22516.1883>
- Goel, D., Subramanyam, A., & Kamath, R. (2013). A study on the prevalence of internet addiction and its association with psychopathology in Indian adolescents, *Indian Journal of Psychiatry*, 55(2), 140-143. <https://doi.org/10.4103/0019-5545.111451>
- Gökçearslan, Ş. & Günbatar, M. S. (2012). Ortaöğrenim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2 (2) , 10-24.
- Greenberg, L. S. (2012). *Duygu Odaklı Terapi*. Psikoterapi Enstitüsü Eğitim.
- Gross, J. J. (1998). The Emerging Field of Emotion Regulation: An Integrative Review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271–299. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.2.3.271>

- Gündüz, B. & Sağlam, N. (2020). Ergenlerde Sosyal Görünüş Kaygısı, Ebeveyn ve Akrana Bağlanmanın Depresyonu Yordamadaki Katkısı. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (1) , 243-267. <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.625074>
- Hormes, J. M., Kearns, B. & Timko, C. A. (2014). Craving Facebook? Behavioral addiction to online social networking and its association with emotion regulation deficits. *Addiction (Abingdon, England)*, 109(12), 2079–2088. <https://doi.org/10.1111/add.12713>
- Hughes, E. K. & Gullone, E. (2011). Emotion Regulation Moderates Relationships Between Body Image Concerns and Psychological Symptomatology. *Body Image*, 8(3), 224–231. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2011.04.001>
- Hussain, S., Alvi, T., Zeeshan, A. & Nadeem, S.(2013). Perceived Childhood Paternal Acceptance-Rejection Among Adults. *Journal of the College of Physicians and Surgeons Pakistan*, 23 (4), 269-271.
- Jamel, S. M., Shah, S. A. & Zahoor, S. Z. (2018). Perceived stress and parental neglect as determinants of internet addiction among adolescents. *International Journal of Research in Social Sciences & Humanities (AGUIJRSSH)* (6), 42 – 67.
- Jie, T., Yizhen, Y., Yukai, D., Ying, W., Dongying, Z. & Jiaji, W. (2014). Prevalence of internet addiction and its association with stressful life events and psychological symptoms among adolescent internet users. *Addictive Behaviors*, 39, 744–747. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2013.12.010>
- Joormann, J. & Gotlib, I. H. (2010) Emotion regulation in depression: Relation to cognitive inhibition. *Cognition and Emotion*, 24(2), 281-298. <https://doi.org/10.1080/02699930903407948>
- Jose, P. & Ratcliffe, V. (2004). Stressor Frequency and Perceived Intensity as Predictors of Internalizing Symptoms: Gender and Age Differences in Adolescence. *New Zealand Journal of Psychology*, 33, 145 – 154.
- Kendell, J. J. (1998) Internet Addiction on Campus: The Vulnerability of College Students. *CyberPsychology & Behavior*, 1 (1), 11–17. <https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.11>
- Karababa, A. (2020). The relationship between trait anger and loneliness among early adolescents: The moderating role of emotion regulation. *Personality and Individual Differences*, 159. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.109856>
- Kısmetoğlu, G. (2019). *15-18 Yaş Arası Ergenlerde Duygu Düzenleme ve Bilinçli Farkındalık Becerilerinin Kaygı Düzeyleri ile İlişkisinin İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Koo, H. J. & Kwon, J. H. (2014). Risk and protective factors of internet addiction: a meta-analysis of empirical studies in Korea. *Yonsei medical journal*, 55(6), 1691–1711. <https://doi.org/10.3349/ymj.2014.55.6.1691>
- Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y. & Aysan, F. (2016). Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe uyarlaması: Üniversite Öğrencileri Ve Ergenlerde Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17, 69-76. <https://doi.org/10.5455/apd.190501>
- Laconi, S., Vigouroux, M., Lafuente, C. & Chabrol, H. (2017). Problematic internet use, psychopathology, personality, defense and coping. *Computers in Human Behavior*, 73, 47-54. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.03.025>

- Liang, L., Zhu, M., Dai, J., Li, M., & Zheng, Y. (2021). The Mediating Roles of Emotional Regulation on Negative Emotion and Internet Addiction Among Chinese Adolescents From a Development Perspective. *Frontiers in psychiatry*, 12, 608317. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.608317>
- Lieb, R., Pfister, H., Mastaler, M. & Wittchen, H. U. (2000). Somatoform syndromes and disorders in a representative population sample of adolescents and young adults: prevalence, comorbidity and impairments. *Acta psychiatrica Scandinavica*, 101(3), 194–208. <https://doi.org/10.1034/j.1600-0447.2000.101003194.x>
- Meesters, C., Muris, P. & Esselink, T. (1995). Hostility and perceived parental rearing behaviour. *Personality and Individual Differences*, 18(4), 567–570. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(94\)00181-Q](https://doi.org/10.1016/0191-8869(94)00181-Q)
- Mennin, D. S., Heimberg, R. G., Turk, C. L. & Fresco, D. M. (2005). Preliminary evidence for an emotion dysregulation model of generalized anxiety disorder. *Behaviour research and therapy*, 43(10), 1281–1310. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2004.08.008>
- Merikangas, K. R., Nakamura, E. F. & Kessler, R. C. (2009). Epidemiology of mental disorders in children and adolescents. *Dialogues in clinical neuroscience*, 11(1), 7–20. <https://doi.org/10.31887/DCNS.2009.11.1/krmerikangas>
- Musetti, A., Terrone, G. & Schimmenti, A. (2018). An exploratory study on problematic Internet use predictors: Which role for attachment and dissociation?. *Clinical Neuropsychiatry: Journal of Treatment Evaluation*, 15(1), 35–41.
- Morrison, J. (2016). *İlk Görüşme*. Nobel
- National Institutes of Health on Drug Abuse [NIDA]. (2020, Mayıs 29). *How Science Has Revolutionized the Understanding of Drug Addiction July 20*. <https://www.drugabuse.gov/publications/drugs-brains-behavior-science-addiction/preface>
- Naz, F. & Kausar, R. (2012). Parental Rejection and Comorbid Disorders in Adolescents with Somatization Disorder. *Journal of Behavioural Sciences*, 22(1), 125–142.
- Ögel, K. (2018a). *Bağımlılık ve Tedavisi Temel Kitabı*, IQ Kültür Sanat Yayınları.
- Ögel, K. (2018b). *Bağımlı Aileleri İçin Rehber Kitap*. İş Bankası Kültür Yayınları.
- Öztürk, O. & Uluşahin, N. A. (2015). *Ruh sağlığı ve Bozukluğu*. Nobel
- Öztürk, Ö., Odabaşoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y. & Kalyoncu, Ö. A., (2007). İnternet bağımlılığı: Kliniği ve tedavisi. *Bağımlılık Dergisi*, 8, 36-41.
- Park, H. S., Kim, S. H., Bang, S. A., Yoon, E. J., Cho, S. S. & Kim, S. E. (2010). Altered Regional Cerebral Glucose Metabolism İn Internet Game Overusers: 18F -Fluorodeoxyglucose Positron Emission Tomography Study. *CNS Spectrums*, 15(3), 159- 166. <http://doi.org/10.1017/S1092852900027437>
- Pawlikowski, M., Altstötter-Gleich, C. & Brand, M. (2013). Validation And Psychometric Properties Of A Short Version Of Young’s Internet Addiction Test. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1212–1223. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.10.014>
- Phillips, K. F. V., & Power, M. J. (2007). A New Selfreport Measure Of Emotion Regulation İn Adolescents: The Regulation Of Emotions Questionnaire. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 14, 145–156. <https://doi.org/10.1002/cpp.523>

- Rafiepoor, A. (2019). The Role of Anticipation of Anxiety and Emotion Regulation among Adolescents with Internet Addiction. *International Journal of Applied Behavioral Sciences*, 6(1), 40-46. <https://doi.org/10.22037/ijabs.v1i1.26481>
- Rising D. G. & Rohner, R. P. (2020). *Reddedilmenin Yaralarını Sarmak: Klinik Uygulama için Danışan Yönergeleri Kitapçığı*. Rohner Research Publications
- Rohner, R. P. (1980). Worldwide Tests of Parental Acceptance-Rejection Theory: An Overview. *Behavior Science Research*, 15 (1), 1-21. <https://doi.org/10.1177/106939718001500102>
- Rohner, R. P. (2021, Kasım 15). *Glossary of significant concepts used in Interpersonal Parental Acceptance-Rejection Theory (IPARTheory)*. <https://csiar.uconn.edu/glossary/#>
- Rohner, R. P., Khaleque, A. & Cournoyer, D. E. (2005). Parental Acceptance-Rejection: Theory, Methods, Cross-Cultural Evidence, and Implications. *Ethos*, 33(3), 299–334. <https://doi.org/10.1525/eth.2005.33.3.299>
- Romero-Acosta, K., Canals, J., Hernández-Martínez, C., Penelo, E., Zolog, T. C. & Domènech-Llaberia, E. (2013). Age and gender differences of somatic symptoms in children and adolescents. *Journal of mental health (Abingdon, England)*, 22(1), 33–41. <https://doi.org/10.3109/09638237.2012.734655>
- Sandrock, W. J. (2020). *Ergenlik*. Nobel Akademi.
- Schraedley, P. K., Gotlib, I. H. & Hayward, C. (1999). Gender differences in correlates of depressive symptoms in adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 25(2), 98–108. [https://doi.org/10.1016/S1054-139X\(99\)00038-5](https://doi.org/10.1016/S1054-139X(99)00038-5)
- Shapira, N. A., Lessig, M. C., Goldsmith, T. D., Szabo, S. T., Lazoritz, M., Gold, M. S. & Stein, D. J. (2003). Problematic Internet Use: Proposed Classification and Diagnostic Criteria. *Depression and Anxiety*, 17, 207-216. <https://doi.org/10.1002/da.10094>
- Shayesteh Fard, Z., Seyed Mousavi, P. & Pooravari, M. (2016). Predictive Role of Parental Acceptance, Rejection and Control in the Internet Addiction of the female students. *International Journal of Applied Behavioral Sciences*, 2(3), 42-51. <https://doi.org/10.22037/ijabs.v2i3.8873>
- Şahin, N. H., Durak, A., & Uğurtaş, S. (2002). Kısa Semptom Envanteri: Ergenler İçin Geçerlilik, Güvenirlik ve Faktör Yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 131(2), 125- 135.
- Şenel, A. F., Çakmak Tolun, Ö. & Ayna, Y. E. (2021). Algılanan Sosyal Destek ve Dindarlık Düzeyinin Psikolojik Semptomlar Üzerindeki Etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 711-743. <https://doi.org/10.17679/inuefd.824003>
- Şireli, Ö. (2012). *Depresyon Tanısı Almış Ergenlerde Anne Baba Kabul Reddi- Kontrolü ve Aile İçi İlişkilerin Depresyon Şiddetine Etkisi*. [Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Şişman, F. N., Kadioğlu, H., Ergün, A. & Erol, S. (2013). The Somatization in Schoolchildren and The Status of The Visiting The School Health Office with Somatic Complaints. *J Psy Nurs*, 4(3), 131-136. <https://doi.org/10.17679/inuefd.82400310.5505/phd.2013.66376>
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Allyn and Bacon.
- Taş, İ. (2018). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Psikolojik Belirtilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 31–41. <https://doi.org/10.18506/anemon.310973>

- The National Institute of Mental Health [NIMH]. (2021, Mart 20). *Statistics*.
<https://www.nimh.nih.gov/health/statistics/major-depression>
- Tilki, E. (2020). *Ergenlerin Ebeveyn Kabul-Red Algıları ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişki*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi
- Tull, M. T., Stipelman, B. A., Salters-Pedneault, K. & Gratz, K. L. (2009). An examination of recent non-clinical panic attacks, panic disorder, anxiety sensitivity, and emotion regulation difficulties in the prediction of generalized anxiety disorder in an analogue sample. *Journal of anxiety disorders*, 23(2), 275–282.
<https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2008.08.002>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021 Mart 8). *Türkiye Sağlık Araştırması*.
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Saglik-Arastirmasi-2019-33661>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2020, Mart 4). *Hane halkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*.
[https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679)
- Tzavela, E. C., Karakitsou, C., Dreier, M., Mavromati, F., Wölfling, K., Halapi, E. & Tsitsika, A. K. (2015). Processes discriminating adaptive and maladaptive Internet use among European adolescents highly engaged online. *Journal of adolescence*, 40, 34- 47. <http://doi.org/10.1016/j.adolescence.2014.12.003>
- Ünübol, M. (2011). *Üç Farklı Yaş Grubunda Ebeveyn Kabul-Reddi ve Genel Psikolojik Uyumun İncelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Vitaro, F., Ferland, F., Jacques, C., & Ladouceur, R. (1998). Gambling, Substance Use and İmpulsivity During Adolescence. *Psychol Addict Behavior*, 12, 185-194. <https://doi.org/10.1037/0893-164X.12.3.185>
- Vulić-Prtorić, A., & Macuka, I. (2006). Family and Coping Factors in The Differentiation of Childhood Anxiety and Depression. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 79, 199-214.
<https://doi.org/10.1348/147608305X52676>
- Wilson, B. D. (2006). *An age and gender comparison of adolescent hostility and its relationship to depression and bullying*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Massey University.
- Yang, S. C. & Tung, C.-J. (2007). Comparison of Internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23(1), 79–96. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2004.03.037>
- Yavuz, M., Guliyeva, S., Tetik, G., Gürbaş, C., & Kadak, M. T.(2018).Ergenlik Döneminde Somatizasyon Belirtileri, Gözlerden Zihin Okuma Becerisi ve Aleksitimi Arasındaki İlişki. *Yeni Symposium Psikiyatri, Nöroloji ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 56(3), 15 -19. <https://doi.org/10.5455/NYS.20180830051746>
- Yıldız, M. A. & Kızıldağ, S. (2018). Pathways from positive and negative affect to depressive symptoms: Multiple mediation of emotion regulation strategies. *Anales de Psicología*, 34(2), 241–250.
<https://doi.org/10.6018/analesps.34.2.295331>
- Yıldız, M. A. & Duy, B. (2019). The Predictive Role of Emotion Regulation Strategies on Depressive and Psychosomatic Symptoms in Adolescents: Research and Reviews. *Current Psychology*, 38(2), 387-396.
<http://dx.doi.org/10.1007/s12144-017-9616-6>
- Yılmaz, B. (2007). *Understanding Social Anxiety Through Adolescents' Perceptions of İnterparental Conflict and Parental Rejection* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Boğaziçi Üniversitesi.

- Young, K. S. (2021, Eylül 18). *What Makes the Internet Addictive: Potential Explanations for Pathological Internet Use*. <https://www.healthyplace.com/addictions/center-for-internet-addiction-recovery/what-makes-the-internet-addictive-potential>
- Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1 (3), 237-244. <https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.237>
- Young, K. S. (2007). Cognitive behavior therapy with Internet Addicts: Treatment Outcomes and Implications. *CyberPsychology & Behavior*, 10 (5), 671-679. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.9971>.